

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

UNIWERSYTET
ROLNICZY
W KRAKOWIE

Gospodarstwa opiekuńcze jako innowacja społeczna łącząca różne systemy społeczne

GROWID

Gospodarstwa opiekuńcze w rozwoju obszarów
wiejskich wobec wyzwań demograficznych

dr Konrad Stępnik

k.stepnik@cdr.gov.pl

Sfinansowane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu GOSPOSTRATEG

Rolnictwo społeczne

Połączenie rolnictwa i usług społecznych na poziomie lokalnym

Usługi społeczne:

- Edukacja
- Aktywizacja
- Opieka – pomoc w trudnych sytuacjach
- Terapia
- Turystyka społeczna

Gospodarstwo opiekuńcze

Usługa w zakresie opieki dziennej i/lub integracji społecznej świadczona w gospodarstwie rolnym na rzecz osób i rodzin w celu poprawienia ich funkcjonowania.

Czy gospodarstwo opiekuńcze to innowacja?

- Kiedyś prawie każde gospodarstwo wiejskie było gospodarstwem opiekuńczym
- Usługi społeczne świadczyły także inne środowiska wychowawcze: otoczenie sąsiedzkie i grupy rówieśnicze
- Rządowy program rozwoju gospodarstw opiekuńczych jest próbą zastąpienia tradycyjnych struktur, które uległy dekompozycji

Rodzina wiejska wyręczała państwo

- Wielopokoleniowe rodziny wiejskie: specyfika produkcji rolniczej wymuszała określony rodzaj relacji rodzinnych
- Różnice pomiędzy miejskimi i wiejskimi rodzinami skutkowały różnicami w poziomie rozwoju usług społecznych
- Dzięki wielopokoleniowym rodzinom państwo nie musiało rozwiązywać problemu opieki, który po prostu nie istniał

Spółeczeństwo tradycyjne

Modernizacja

Indywidualizacja

Refleksyjność

Spółeczeństwo

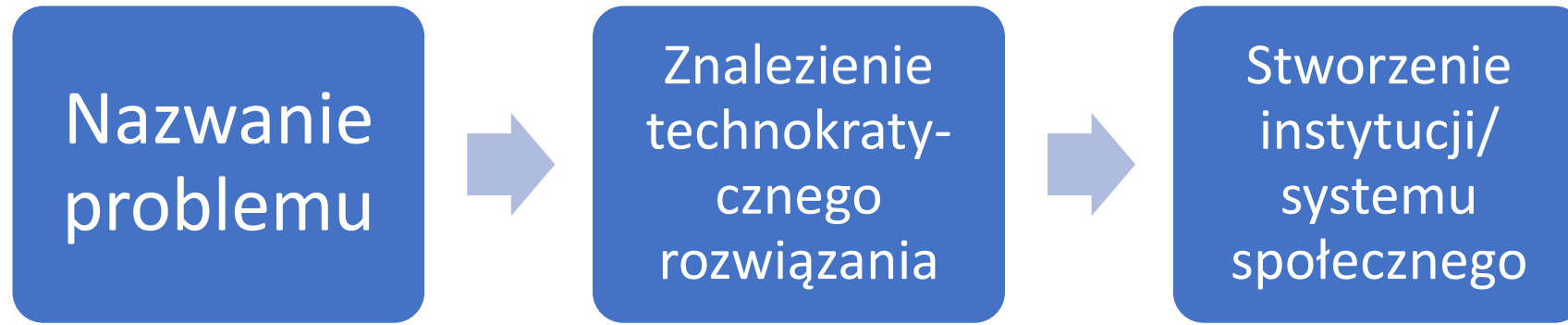
nowoczesne

- Wykształcenie rynku pracy
- Przejęcie funkcji tradycyjnych instytucji przez państwo i przez rynek
- Rozwój biurokracji
- Tworzenie relacji oderwanych od miejsca i czasu
- Oddzielenie sfery publicznej od prywatnej
- Wykształcenie się idei ryzyka
- Wartości postmaterialistyczne
- Eksperci, wiedza i nie-wiedza

Jak to możliwe, że na tak długo przetrwały „wielofunkcyjne” rodziny?

- Modernizacja nie jest równomiernie zachodzącym procesem w obrębie danego systemu społecznego
- Zmiana społeczna to współwystępowanie elementów ciągłości i nowości
- Utrzymywanie tradycyjnych instytucji na wsi pozwalało toczyć się modernizacji w innych systemach społecznych
- Jeden z powodów „opóźnienia” na wsi – niepełne otwarcie wsi na rynek pracy

Modernizacja w nowoczesnych społeczeństwach

- Systemy społeczne skupione są określonych typach problemów i nieustannie próbują je rozwiązywać.
- Rozwiązania problemów generują nowe sprzeczności i problemy.
- Komunikacja pomiędzy poszczególnymi systemami jest utrudniona.

Pomoc społeczna

- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
- Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii
- Samorządy Wojewódzkie, ROPS-y
- Samorządy powiatowe, PCPR
- Samorządy gminne, OPS-y
- Różnego typu instytucje pomocowe, np. ZAZ, DPS, DDS
- Organizacje pozarządowe
- Prywatne firmy

KRUS

Rolnictwo

- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- ARiMR
- KOWR
- Uczelnie i szkoły rolnicze
- Rolnicze i „wiejskie” instytuty badawcze
- Doradztwo Rolnicze
- Organizacje rolnicze

Innowacyjność gospodarstw opiekuńczych

- **Zadanie GROWID-a:** zidentyfikowanie sprzeczności pomiędzy systemami społecznymi i zaproponowanie sposobów ich przezwyciężenia.
- Innowacyjność gospodarstw opiekuńczych ujawnia się w miejscach, w których rekonstruowane są połączenia pomiędzy niegdyś rozdzielonymi systemami społecznymi.

Obszar	Sprzeczność
Kompetencje	<ul style="list-style-type: none">• Specjalistyczne usługi opiekuńcze wymagają certyfikowanych kompetencji
Finansowanie	<ul style="list-style-type: none">• Potrzebujący wsparcia nie są w stanie go sfinansować• Brak resortu predystynowanego do finansowania usług opiekuńczych w gospodarstwach
Transport	<ul style="list-style-type: none">• Brak możliwości dojazdu barierą w dostępie do usługi• Rolnicy nie mogą świadczyć odpłatnego transportu
Wyżywienie	<ul style="list-style-type: none">• Rolnicy muszą przygotować odpowiednie zaplecze kuchenne• Utrudnione serwowanie posiłków „domowych”• Ograniczona możliwość żywienia własnymi produktami
Kontrola	<ul style="list-style-type: none">• Świadczenie usług opiekuńczych wymaga legalizacji
Rolnictwo	<ul style="list-style-type: none">• Liczba obowiązków związanych z opieką może prowadzić do porzucania rolnictwa• Bariery prawne i fiskalne w czerpaniu zysków z opieki